

NYT om § 3 og § 4

December 1993

Siden 1985 har først Fredningsstyrelsen og siden Skov- og Naturstyrelsen udsendt meddelelsesbladet "§43 NYT". Formålet har været en periodevis orientering af amtsrådene og andre interesserede om de vigtigste afgørelser, truffet af styrelsen efter naturfredningslovens §§ 43-43b, om beskyttelse af vandløb, søer, moser, heder og strandenge samt om andet vedrørende de pågældende bestemmelser, der kunne have en mere almindelig interesse.

Med ikrafttrædelsen af naturbeskyttelsesloven den 1. juli 1992 er der sket en udvidelse af den hidtidige beskyttelse, idet ferske enge og overdrev samt sten- og jorddiger er inddraget under beskyttelsesordningen. Samtidig er størrelsesgrænserne for de arealer, der er beskyttet nedsat og harmoniseret.

Der er endvidere sket en ændring af reglerne for klagemyndigheden, idet denne nu er delt mellem Naturklagenævnet og Skov- og Naturstyrelsen.

Naturklagenævnet træffer ifølge naturbeskyttelseslovens § 85 afgørelser i klager, der indeholder spørgsmål, som har meget væsentlig interesse i forhold til lovens formål. Andre klagesager afgøres af Skov- og Naturstyrelsen.

Skov- og Naturstyrelsen har besluttet, at "§ 43 NYT" hermed afløses af et tilsvarende meddelelsesblad "Nyt om § 3 og § 4". Det vil indeholde en periodevis orientering om de vigtigste afgørelser, der træffes af Skov- og Naturstyrelsen i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3 og § 4.

Naturklagenævnet agter at afløse det hidtidige "Overfredningsnævnet orienterer" med "Naturklagenævnet orienterer" der vil indeholde gengivelser af Naturklagenavnets mere principielle afgørelser og undertiden kommentarer til afgørelserne. Indrykninger om afgørelser vedrørende naturbeskyttelseslovens § 3 og § 4 i "Naturklagenævnet orienterer" vil også blive gengivet i "Nyt om § 3 og § 4". Det samme gælder andre vigtige afgørelser, der træffes af Naturklagenævnet.

Endvidere vil der blive optaget principielle afgørelser, der træffes af styrelsen vedrørende administration af bestemmelsen i lovens § 31 om forbud mod udsætning i naturen af dyr, der ikke findes naturligt vildtlevende i Danmark samt afgørelser efter lovens § 32 om forbud mod rørskår i perioden 1. marts - 31. oktober.

Ud over afgørelser vil "Nyt om § 3 og § 4" bringe andet vedrørende de pågældende bestemmelser, der skønnes at have almindelig interesse for amtsrådene og andre, f.eks. domme om overtrædelser af de nævnte bestemmelser. Styrelsen gentager derfor tidligere anmodning til amtskommunerne om at blive gjort bekendt med alle domme i sådanne sager.

Dette nummer af "Nyt om § 3 og § 4" fortsætter nummeringen af indrykningerne fra "§ 43 NYT" og indeholder et ajourført stikordsregister, der medtager alle indrykninger fra det tidligere "§ 43 NYT". Stikordsregistret vil blive ajourført med passende mellemrum.

119. Vedr. etablering af vandhuller samt oprensning af hidtil urørte vandhuller i forbindelse med naturgenopretningsprojekter

-----

Skov- og Naturstyrelsen, Rigsantikvaren og Det arkæologiske Nævn har i fællesskab den 21. juni 1993 udsendt nedenstående skrivelse til samtlige amtskommuner. Rundskrivelsen angår kulturhistoriske interesser, der bør varetages i forbindelse med etablering af nye vandhuller samt oprensning af hidtil urørte vandhuller i forbindelse med naturgenopretningsprojekter. Som det fremgår af skrivelsen er problematikken navnlig knyttet til anlæg af søer i moser samt oprensning af hidtil urørte søer i f.eks. skove.

Amtsrådene bedes være opmærksomme på de nævnte interesser, når de tager stilling til ansøgninger om støtte til eller forbereder egne naturgenopretningsprojekter. Det samme gælder ved behandling af ansøgninger om dispensation fra naturbeskyttelsesloven § 3.

Skrivelsen gengives nedenfor i sin fulde ordlyd:

"Ved en lang række naturgenopretningsprojekter i det åbne land anlægges der ofte vandhuller ved opgravning af tørve- og søaflejringer. I den forbindelse ønsker Rigsantikvaren, Det Arkæologiske Nævn og Skov- og Naturstyrelsen at fremhæve nogle af de naturvidenskabelige og antikvariske værdier, der knytter sig til de små moser og søer med velbevarede organiske lag. Disse værdier må i lighed med andre kvaliteter indgå i de offentlige myndigheders vur-

dering af ansøgte naturgenopretningsprojekter.

Det udbredte ønske om at bevare et rigt plante- og dyreliv tilgodeses ved en række naturgenopretningsprojekter, hvortil der ydes støtte af det offentlige. Indsatsen har navnlig koncentreret sig om genskabelse af egnede levesteder for de arter, der er knyttet til vådbundsområder. I dag er mere end 69% af landbrugsarealet på øerne drænet, og for Jyllands vedkommende er tallet 41%. Denne intensive vandafledning har forbedret landmandens dyrkningsgrundlag, men samtidig er moser, søer og andre vådbundsområder i det åbne land blevet reduceret. I dele af Sjælland er der nu kun omkring 1-2% vådbundsareal tilbage, mens 20-25% af hele arealet var vådbund i midten af forrige århundrede. Derfor er der et stort behov for at genskabe småbiotoper i agerlandet, hvor padder, insekter, sumpplanter m.m. kan leve. Naturgenopretningen er ofte henlagt til små lavninger, hvor der tidligere har været en mosevegetation, der opbyggede tykke tørvelag, som nu er tørret ud i overfladen. Anlæggelse af vandhuller i sådanne tidligere moseområder kan medføre store skader eller ødelæggelse af vegetationshistoriske og antikvariske værdier, som rummes i de organiske lag. De små lavninger er ofte fremkommet ved landbrugsformernes dannelse under sidste istid. Først var de små søer, som omkransedes af urskov i stenalderen. Senere groede de til og blev til små moser, hvoraf mange nu ligger i det åbne kulturlandskab. Hvor lavningerne er upåvirkede af tørvegravning, rummer de ofte

oplysninger om 10.000 års landskabsudvikling gemt i aflejringeres plante- og dyrerester. Det véd man fra mange undersøgelser af pollen (blomsterstøv), og navnlig de helt små moser og søer giver et meget detaljeret billede af natur- og kulturaktiviteterne på stedet. Den naturlige træarts-sammensætning kan fastlægges, og der kan hentes oplysninger om landbrugsaktiviteter, tilstedeværelse af hede, overdrev, eng og andre kulturtilknyttede naturtyper. Mosernes indhold af gamle egestammer danner tillige grundlag for opbygning af en database over årringenes tykkelse. Disse oplysninger bruges til dendrokronologisk aldersbestemmelse af egetræ, som ofte indgår i bygninger og andre genstande. Nationalmuseet vil også kunne bidrage til viden om fortidens klimaforhold, som de afspejler sig i årringenes bredde og kemiske sammensætning. Småmoserne i agerlandet er således naturens eget arkiv, der indeholder store natur- og kulturhistoriske værdier.

Vore mosers store antikvariske betydning er veldokumenteret. Det er først og fremmest her de mange stenalderbopladser ligger gemt, og næppe noget andet land kan fremvise så velbevarede moselig som netop Danmark. Også mange af vore mest kendte arkæologiske fund, som f.eks. Gundestrupkedlen og Dejbjergvognene kommer fra moserne og fundene er vel at mærke gjort i relativt små moser eller nær moseranden.

For at få et indtryk af mængden af arkæologiske fund, der stammer fra vådbundsområder, har Det Kulturhistoriske Centralregister på Nationalmuseet foretaget en opgørelse over denne type fund fra Sjælland. Denne landsdel er valgt, fordi man her er længst med EDB-registreringen. Ialt er

der registreret 2.200 arkæologiske fund fordelt på alle de kulturhistoriske perioder. Fundene omfatter hele bopladser, udlagte offerfund, depoter, mistede smykker, våben m.m. De mange genstande viser, at moserne har haft betydning og rig anvendelse i forhistorisk tid. Ved vurdering af naturgenopretningsprojekter er det af største vigtighed, at der foretages en kvalificeret vurdering af alle de interesser og værdier, der knytter sig til det ansøgte projekt. Her må de kulturhistoriske og vegetationshistoriske værdier medinddrages og vægtes efter fortjeneste. Eksempelvis kan nævnes nogle naturgenopretningsprojekter i Djursland og i Himmerland, hvor henholdsvis meget store egestammer og et sjældent depotfund fra yngre bronzealder har set dagens lys ved gravning af vandhuller.

Urørte små moser og søer er i dag sjældne, navnlig i det åbne land, hvor de har været genstand for dræning, tørvegravning og opdyrkning. Derfor rummer vore skove i almindelighed flere af disse værdifulde pollenarkiver end det intensivt udnyttede landbrugsland. I skovene er selv de små vådområder beskyttet i henhold til bestemmelser i skovloven, mens søer under 100 m² og moser under 2.500 m² i det åbne land ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens biotopbeskyttelse. Det er vor klare holdning, at disse små moser og søer med velbevarede organiske aflejringer, som kan rumme antikvariske værdier, ikke bør indgå i naturgenopretningsprojekter, der medfører, at deres værdi som forhistoriske arkiver ødelægges for stedse. Et fremherskende princip i naturforvaltninger må være, at værdifulde natur- og

kulturværdier ikke ødelægges for at skabe andre. Som hovedregel bør man derfor afholde sig fra at oprense eller uddybe eksisterende uforstyrrede mosehuller.

Rigsantikvaren, Det Arkæologiske Nævn og Skov- og Naturstyrelsen ser selvsagt gerne, at der skabes bedre leveduligheder for dyr og planter ved gravning af vandhuller på marker og andre steder i det dyrkede land, hvortil der ikke er knyttet særlige natur- og kulturhistoriske interesser. Anlæggelse af tusindvis af ler- og mergelgrave i dette århundrede er et eksempel herpå.

Som det fremgår af ovenstående, er problematikken navnlig knyttet til anlæg af søer i moser samt oprensning af hidtil urørte søer f.eks. i skove.

Amtskommunerne bedes være opmærksomme på de nævnte interesser, når de tager stilling til ansøgninger om støtte til eller forbedrer egne naturgenopretningsprojekter. Det samme gælder ved behandling af ansøgninger om dispensation fra de generelle bestemmelser om beskyttelse af søer og moser efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Rigsantikvaren, Det Arkæologiske Nævn og Skov- og Naturstyrelsen skal i denne forbindelse opfordre amterne til at inddrage de kulturhistoriske museer i vurderingen af ansøgte naturgenopretningsprojekter."

(Skr. af 21/6-93, j.nr. SN 604-0071)

120. Tilladelse til oprensning af vandløb

En kommune søgte amtsrådet om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til maskinoprensning af et vandløb.

Amtskommunen meddelte kommunen, at det ansøgte ikke krævede tilladelse i henhold til naturbeskyttelsesloven. Amtskommunen begrundede dette med, at kommunen ville udføre oprensning i henhold til vandløbsregulativet. Ligeledes lagde amtskommunen vægt på, at kommunen ville udføre oprensning således, at der blev rensset op i strømrøden til regulativmæssig bund, og at vandløbets bredder ikke ville blive berørt.

Danmarks Sportsfiskerforbund påklagede, på vegne af en bred-ejer, denne tilkendegivelse med den begrundelse, at der i de seneste 14 år ikke havde været foretaget fysiske indgreb i vandløbet. Vandløbet havde efter forbundets påstand, udviklet sig til et naturvandløb, og fysiske indgreb måtte derfor kræve ny tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

Ifølge kommunen var maskinoprensninger kun foretaget i 1957 og delvist i 1978. I henhold til regulativet havde man imidlertid foretaget grødeskæring 2 gange årligt, udført som bundskæring med le.

Skov- og Naturstyrelsen lagde i sin afgørelsen vægt på, at eftersom vandløbet ikke var blevet oprenset over en meget lang periode og derfor i væsentlig grad havde ændret skikkelse, måtte en oprensning, som tilba-

geførte vandløbet i dets oprindelige skikkelse, betragtes som en ændring af vandløbet. Dertil kom, at en ændring af vandføringen i bækken udover den direkte påvirkning af flora og fauna i bækken, uvilkårligt også ville medføre en påvirkning af afstrømningen af de omkringliggende enge, der var beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Styrelsen fandt det på denne baggrund utvivlsomt, at den ønskede oprensning krævede dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Styrelsen hjemviste derfor sagen til amtskommunen til behandling som en ansøgning om dispensation fra NBL § 3.

(Skr. af 24/5-93, j.nr. SN 4312/11-041)

121. Lokale foreningers klageberettigelse

En lokalforening under Danmarks Jægerforbund påklagede en række dispensationer til oprensning af vandhuller. Lokalforeningens klage angik et vilkår om, at der ikke måtte ske fodring eller udsætning af vandfugle.

Skov- og Naturstyrelsen antog, at den pågældende lokalafdeling af Danmarks Jægerforbund havde en sådan væsentlig interesse i sagens afgørelse, at den måtte anses for klageberettiget, jfr. naturbeskyttelseslovens § 86, nr. 4.

(Skr. af 10/11-92, j.nr. SN 4312/5-0012)

122 Vedr. oprensning af sø/mose og etablering af put-and-take fiskeri

Et amtsråd gav i medfør af naturfredningslovens § 43 "efter omstændighederne" efterfølgende tilladelse til oprensning af en sø/mose, men afslag på ansøgning om fortsat put-and-take fiskeri. Amtsrådet besluttede samtidig, at indgive politianmeldelse mod den tidligere ejer for overtrædelse af bestemmelserne i naturfredningslovens § 43. Afgørelsen blev påklaget til Skov- og Naturstyrelsen af ejendommens nye ejer.

Skov- og Naturstyrelsen lagde i afgørelsen vægt på, at det i vådområde-cirkulæret (cirkulære nr. 222 af 1. december 1978 om naturfredningslovens bestemmelser (§§ 43 og 45) om anlæg m.v. i forbindelse med visse vådområder; vandløb, søer og moser) er angivet, at det ikke er afgørende for, om et givet område kan betegnes som en sø, at det er karakteriseret ved en åben, ubevokset vandflade, idet der herudover må tages hensyn til arten af en eventuel forekommende vegetation. Den i denne henseende afgørende vegetation består af vand- og sumpplanter. I bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 1978, spalte 2631) angives, at "i det omfang vegetationen domineres af planter, der fordrer i hvert fald en del af året at have rødderne i vand, vil området være en sø".

På denne baggrund fandt styrelsen, at også den del af arealet, hvor der ikke var åben vandflade, men som var dækket af en hængesæk, faldt indenfor søbegrebet efter naturfredningslovens § 43 stk. 1.

Styrelsen bemærkede endvidere, at beskyttelsen af søen er direkte knyttet til de ovennævnte bestemmelser og er helt uafhængig af, om amtskommunen har foretaget en registrering af den pågældende sø. Det registreringsarbejde, amtskommunerne i varierende udstrækning har udført vedrørende søer, har alle været et arbejdsredskab for amtskommunernes administration. Om søen er omfattet af amtskommunenes registrering er således i sig selv uden betydning for søens status som beskyttet.

Ved den efterfølgende retssag fandt retten, at det oprensede område måtte anses som en sø og således omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 1. Den ejer, der havde udført oprensningen og etableret put-and-take fiskeriet, blev idømt bødestraf.

(Skr. af 26/11-92, j.nr. SN 4312/10-0026)

123. Vedr. fjerkræhold i mergelgrav

Et amtsråd gav i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 3 tilladelse til fjerkræhold i en tidligere mergelgrav på betingelse af, at kun ganske få ænder/gæs ville få adgang til mergelgravsøen og dens bredder, samt at fodring af fjerkræholdet ikke måtte give anledning til en unaturlig stor forekomst af vildænder i mergelgravsøen.

Amtsrådets afgørelse blev påklaget af en naturorganisation. Klagerne anførte, at fjerkræholdet havde antaget et sådant omfang, at søens tilstand ændredes, idet vandet tilførtes næringssalte via fuglenes ekskrementer, og at ve-

gationen langs mergelgravens ene side var forsvundet.

I sin afgørelse i sagen anførte Skov- og Naturstyrelsen, at udsætning af et større antal ænder og gæs i søen ville have omfattende virkninger på søens naturlige næringsstofbalance med deraf følgende markante ændringer i sammensætningen af søens naturlige plante- og dyreliv.

Skov- og Naturstyrelsen henviser også til, at det i styrelsens vejledning fra 1990 vedrørende udsætning af ænder i vildtdamme, optrykt som indrykning nr. 79 i § 43 Nyt, var angivet, at der højst bør udsættes 1 ælling per 50 m² dam, at ællinger har en dødelighed på minimum 50-80% i de første 2-10 leveuger, og at antallet af voksne ænder i det aktuelle tilfælde derfor burde begrænses til højst 2 ænder per 200 m² sø.

Ansøgningen vedrørte tillige gæs, som er vægtmæssigt større end ænder og derfor afgiver flere ekskrementer tillige med næringsstoffer. Skov- og Naturstyrelsen fremførte i den forbindelse, at Danmarks Miljøundersøgelser har vurderet, at 1 gås forureningsmæssigt mindst svarer til 4-5 gråænder, hvorfor man ved udsætning af gæs, bør reducere antallet af ænder med mindst 4 for hver gås, der opdrættes.

På baggrund af ovenstående besluttede Skov- og Naturstyrelsen, at stadfæste amtets afgørelse med præciserede vilkår om andeholdets størrelse, hvorefter der maksimalt måtte opdrættes 35 ænder i søen, og i tilfælde af opdræt af både ænder og gæs, måtte ske en reduk-

tion med 4 ænder for hver gås, der blev opdrættet.

(Skr. af 10/9-93, j.nr. SN 4312/10-0029)

124. Vedr.: Område vokset ind i beskyttelsesordningen

Vestre Landsret har ved dom af 19. oktober 1993 stadfæstet en afgørelse truffet af byretten i Nibe. Sagen vedrørte overtrædelse af naturfredningsloven § 43, stk. 2 og § 46. Tiltalte havde foretaget udgravninger til en sø i et moseområde uden forudgående tilladelse fra amtskommunen. Da amtskommunen blev bekendt med forholdet, påbød man tiltalte at retablere området. Dette påbud blev ikke fulgt.

Landsretten udtalte bl.a.: "Afgørelsen af, om det område, hvori søen er etableret, kan anses for en mose, som omhandlet i naturfredningsloven § 43, stk. 2, nu naturbeskyttelsesloven § 3, stk. 2, nr. 2, må træffes på grundlag af den i punkt 3.3.1 i Miljøministeriets cirkulære nr. 222 af 1. december 1978 gengivne forståelse af betegnelsen, der var forudsat ved ændringen i 1978 af naturfredningslovens § 43, og som må anses for videreført i forbindelse med naturbeskyttelseslovens vedtagelse. Efter bevisførelsen, navnlig indholdet af naturfredningsrådets erklæring af 23. maj 1992, finder landsretten det godtgjort, at arealet, da søen blev etableret, opfyldte betingelserne for at kunne anses for en mose i de nævnte bestemmelseres forstand".

Retten fandt det således uden betydning, om området også i 1978, da godkendelsesordningen blev indført, kunne anses for en

mose, da et område kan vokse sig ind i beskyttelsen i naturfredningslovens § 43.

Tiltalte blev idømt en bøde på kr. 5.000, idet der herved blev taget hensyn til de store reableringsomkostninger.

Dommen stadfæstede således den hidtidige forståelse af loven, hvorefter et område henholdsvis kan vokse sig ind i og ud af beskyttelsesordningen, samt at det afgørende tidspunkt for bedømmelsen af, om et område er omfattet af beskyttelsen, er tidspunktet for ansøgningen eller indgrebet.

Endelig stadfæstede dommen praksis omkring udgangspunktet for strandbeskyttelseslinien, nemlig grænsen mellem strandeng/strandsump og landvegetation.

(Vestre Landsrets dom af 19/10-93, 6. afdeling, ankesag S 57/1993, j.nr. SN 4312/14-0047)

125. Sagsregister til indrykninger refereret i numre af § 43 NYT i perioden november 1985 til januar 1991. Registret dækker indrykning 1 til og med 124

Emne

Administration	12, 13, 15, 16, 17, 39, 43, 79
Afskrælning, græstørv	8
Afvisning af klage	75, 77, 98, 105
Aktindsigt	110
Amtsrådsbehandling, fornyet	26
Andedam	9, 24, 35, 46, 95
Andehold	124
Banketter	28
Beplantning	23, 95, 99
Besigtigelse	102, 104
Besigtigelse, underretning	83
Beskyttelse af vådområder	17
Beskyttelsesomfang	104, 119, 125
Bræmme, beskyttelses-	2
Bygninger, bebyggelse	36, 44, 65, 103, 109
By- og landzonelov	95, 103
Dambrug	68, 77, 103, 109
Definition, naturtype	14, 42, 51, 82, 87, 98
Dige	27, 30, 66
Dom	47, 84, 85, 86, 103, 111, 114, 117, 125
Dræning	1, 2, 22, 59, 113
Drænvand tilledning	59 33
EF-fuglebeskyttelsesområde	24, 27, 41, 66, 111
Ekspropriation	74, 104
Erstatningsbiotop	2, 28, 31, 62, 65, 91
Etablering, nye vådområder	24, 120
Faciliteter	107
Ferieby	40
Fiskeri	38, 50, 103
Fjerkråhold	124
Flodkrebs, udsætning	88,
Fodring	9, 24, 29, 46, 79, 95, 116
Fornyet ansøgning	25
Forvaltning	12, 13, 15, 16, 17, 39, 43
Fredning	19, 43, 71, 85
Fredsskovspligt	80, 99, 108
Fugle	24, 27, 35, 40

Genoptagelse, sager	25, 35, 54, 112, 114
Gokartbane	76
Golfbane	31
Grusgrav	116
Grænseareal, til vådområder	22, 33, 40, 51, 58,
Græskarper	95, 96
Græstørv	8
Grødeskæring	56, 58, 121
Grøft	7, 80
Gåsehold	124
Habilitet	58
Hede, sag om	23, 24, 37, 44, 63, 86,
	99, 106, 111, 114
Hegn	21, 67, 79, 95
Hjemvisning	25, 26, 54
Hjortefarm	21, 41, 49, 67, 91
Hængesæk	123
Inddæmmet areal	30, 42
Interesseafvejning, generelt	1, 15, 52
Klageberettigelse	5, 32, 43, 57, 106, 122
Klagefrist	3, 4, 106
Klagevejledning	106, 119
Krebs, udsætning	88
Kriterier klagesager	15, 16, 17
Kulturhistoriske interesser	107, 120
Laksefisk	48, 52, 81,
Landbrugsinteresser	1
Landvæsenskommission	66
Lokale foreninger	122
Lovliggørelse	13, 14, 31, 36, 37, 55,
	65, 67
Luftfoto	51
Lystfiskersø	38, 50, 64, 81, 92
Lønborg Hede	14
Mergelgrav	115, 124
Mose, sag om	14, 31, 47, 69, 80, 91,
	111, 125
Naboarealer, til vådområder	22, 33, 40, 51, 58
Naturgenopretning	105, 108, 120
Naturpleje	108
Nye oplysninger	54
Offentliggørelse	3, 4, 106
Okkerlov	59
Opdyrkning	63, 86, 100, 114
Opfyldning	31, 36, 47, 51, 55, 60, 65,
	75, 82, 84, 91
Opgravning	47, 48, 56, 76

Ophævelse, afgørelse	35
Oplysningsordning	113
Oplysningspligt	71
Oprensning	50, 56, 81, 108, 120, 121, 122, 123
Oprensning, maskin	121
Opstemning	52, 85
Opsættende virkning	55
Overfredningsnævnet	19, 85
Overskridelse, klagefrist	3
Overtrædelser	13, 31, 36, 47
Pleje	11, 19, 40
Praksis, administration	12, 13, 15, 16, 17
Procedurefejl	35, 54
Publikationer, naturtyper	11, 70, 79, 89
Put and take - fiskeri	38, 50, 64, 77, 81, 92, 107, 115, 116
Ramsar-områder	41, 66
Register	53, 91
Regnvandsbassin	62
Regulering, vandløb	25, 39, 52
Retablering	114
Retablering, anlæg	30
Retablering, vådområder	31, 35, 37, 47, 48, 51, 52
Revision, vandløbsudpegning	72, 73
Rodzzoneanlæg	45
Rørlægning	2, 25, 76, 113
Rørskår	119
Rådighedsindskrækning	104
Råstofindvinding	6
Saltvandsfiskerilov	10
Skovdrift	80
Slambassin	66
Spredningskorridor	15, 28
Spørgsmål til miljøministeren ...	12, 13, 14, 15, 16, 43, 60, 100
Standsningspåbud	55
Statistik, afgørelser	16, 18, 61, 78, 90, 118
Stemmeværk	30
Strandeng, sag om	8, 23, 27, 31, 42, 45, 66, 93, 98, 100
Sø, etablering	6, 24, 79, 95, 120
Sø, flytning	29
Sø, sag om	24, 46, 50, 51, 52, 62, 75, 79, 84, 123
Sø, temporær	51, 117
Tidsfrist, retablering	37, 47, 54
Tilgroning	69
Tilladelse	55
Tilstandsændring	125

Tilsynsforpligtigelse	104, 112
Trærydning	69
Tøndermarsken	7
Udløb, klagefrist	4
Udpegning, vandløb	34, 72, 73
Udpegning, fisk	29, 38, 50, 64, 77, 79, 81, 88
Udsætning	115, 116, 119
Udsætning, ændrer	46, 79, 81
Ulovlige forhold	31, 36, 47, 57, 86, 114
Underretning, besigtigelse	83
Vandindvinding	97, 105
Vandløb, sag om	7, 34, 48, 52, 85, 113, 121
Vandløbslov.....	7, 56, 57
Vandløbsregulativ	20, 56, 121
Vej	28, 62
Vokse ind i/ud af beskyttelsesordningen	125
Vildtplantning	23, 93, 94
Zonelov	95, 103
Ørred	95